

الحمد لله
الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لولا
أن هدانا الله

تبیین مقایسه‌ای تاب‌آوری والدین کودکان کم‌توان ذهنی ساکن در مناطق ۵، ۸ و ۱۱ شهر تهران

استاد راهنما:

.....

استاد مشاور:

.....

دانشجو:

.....

زمستان ۱۳۹۷

پایان‌نامه برای
دریافت درجه
کارشناسی ارشد
در رشته پژوهش
علوم اجتماعی

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

مقدمه

بیان مساله

اهمیت موضوع

اهداف تحقیق

سوالات تحقیق

تعریف مفاهیم
کلیدی

کلیات تحقیق

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

مقدمه

بیان مساله

اهمیت موضوع

اهداف تحقیق

سوالات تحقیق

تعریف مفاهیم
کلیدی

مقدمه

تولد فرزند برای والدین تجربه‌ای شیرین است و به دنبال خود سازگاری‌های جدیدی را در خانواده می‌طلبد. تغذیه، نگهداری، پرستاری و مانند آن، فشارهای روانی بسیاری را بر والدین تحمیل می‌کند. اما اگر نوزادی با نقص و معلولیت متولد شود، فشارهای روانی حاصل از وجود چنین فرزندی بر اعضای خانواده آغاز می‌گردد.

این فشارها می‌تواند شامل: روابط آشفته، تغییر در اهداف فعالیت‌های خانواده، افزایش فشارهای اقتصادی، انزوای اجتماعی، مشکلات جسمانی، مشکلات تحصیلی و احساس گناه می‌باشد. (عبادی، ۱۳۹۴) خانواده با توجه به این که کودک‌شان با سایر کودکان متفاوت است؛ آرامش روانی‌شان بهم می‌ریزد. حاصل این چنین جو خانوادگی بهم‌خوردن یکپارچگی و سازگاری آن است. (احمدپناه، ۱۳۸۰)

تولد کودک عقب مانده ذهنی به عنوان یک بحران، می‌تواند به شکل عمیق بر ارتباطها و کنش‌های خانواده اثر بگذارد و خانواده‌هایی می‌توانند با بحران‌ها به خوبی سازگار شوند که روابط باز، مؤثر و دائمی داشته و در نقش‌هایشان انعطاف‌پذیر باشند. (کوهسالی، ۱۳۸۷)

بیان مسأله

از مشکلاتی که بیشتر جوامع بشری با آن دست به گریبانند، تولد کودکانی است که دچار نقیصه‌هایی ذهنی و جسمی هستند. کم‌توانی ذهنی؛ نقص یا نارسایی در رشد ذهنی است که بر توانایی‌های شناختی، کلامی، حرکتی و اجتماعی فرد تاثیر می‌گذارد. (تقدسی، ۱۳۹۱) قبول عقب‌ماندگی کودک، نیاز به امکانات ویژه برای مراقبت از او، احساس خجالت و پنهان کردن موضوع، خدشه‌دار شدن رابطه کودک و والدین در اثر جدایی از افراد هم‌سال، مشکلاتی که در ارتباط با خواهر و برادر ایجاد می‌گردد، و ... همگی مشکلاتی هستند که والدین در نگهداری و تربیت کودک عقب مانده با آن مواجه‌اند و موجب استرس و احتمالاً برهم زدن آرامش در خانواده خواهد شد. (مریمی، ۱۳۹۴)

در این میان والدین باید تغییرات متعددی را جهت سازگاری با عضو جدید متحمل شوند. تحقیقات بسیاری نشان می‌دهد که تغییر در تاب‌آوری افراد می‌تواند در بهبود شرایط آنها اثرگذار باشد. خانواده نه تنها بیشترین سهم را در توانبخشی معلولین داراست بلکه در بسیاری از موارد مناسب‌ترین محل برای رشد و پرورش کودک عقب‌مانده ذهنی است. (ملکشاهی، ۱۳۹۲)

از موضوعات قابل توجه، تاب‌آوری والدین و سایر اعضای خانواده است. در بسیاری از موارد، مراقبت از کودک دارای کم‌توانی ذهنی، باعث بهبود تاب‌آوری او می‌شود، ولی ممکن است تاب‌آوری سایر اعضای خانواده و به ویژه عضو مراقب را کاهش دهد.

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

مقدمه

بیان مسأله

اهمیت موضوع

اهداف تحقیق

سوالات تحقیق

تعریف مفاهیم
کلیدی

اهمیت موضوع

جدیدترین آمار
جهان و ایران

موضوع پایان نامه :
تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

مقدمه

بیان مساله

اهمیت موضوع

اهداف تحقیق

سوالات تحقیق

تعریف مفاهیم
کلیدی

بیش از ۱۵ درصد جمعیت جهان در حدود ۷۸۵ میلیون نفر از انواع معلولیت‌های جسمی یا روحی رنج می‌برند. این آمار نسبت به آمارهای جهانی در گذشته، رشد ۵ درصدی داشته است.

کشورهای پیشرفته: ۰/۵ تا ۲/۵ درصد افراد زیر ۱۸ سال کم توان ذهنی هستند. و کشورهای در حال توسعه: ۱۰ تا ۱۵ درصد افراد معلول هستند که ۴ تا ۴/۵ درصد معلول شدید دارند.

در ایران حدود ۱۰ درصد افراد جامعه یعنی ۶ میلیون نفر دچار معلولیت‌اند. ۶۰۰ هزار نفر معلولیت ذهنی بارز و ۴/۲ میلیون نفر معلولیت غیربارز دارند.

صفر تا ۷۵ سال برابر با ۱,۰۱۷,۶۵۹ است که از این بین ۳۳۳,۹۹۶ (۳۳٪) بیشترین فراوانی اختلال ذهنی را دارا بوده‌اند.

همچنین تعداد کودکان معلول (صفر تا ۱۸ سال) که حداقل دارای یک معلولیت هستند، برابر با ۲۰۰,۷۲۶ نفر است که از این بین ۹۸,۱۵۵ نفر (۴۹٪) اختلال ذهنی دارند.

اهمیت موضوع

آمار تهران
۱۳۹۶-۱۳۹۷
سازمان بهزیستی

موضوع پایان نامه :
تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

مقدمه

بیان مساله

اهمیت موضوع

اهداف تحقیق

سوالات تحقیق

تعریف مفاهیم
کلیدی

تعداد معلولین ذهنی تحت پوشش بهزیستی استان تهران در سال ۱۳۹۶

جنس	تعداد
زن	۱۵,۷۶۶
مرد	۲۴,۷۶۸

تعداد کودکان معلول کم توان ذهنی استان تهران در آبان ۱۳۹۷

نوع معلولیت	تعداد
خیلی شدید	۵۴۰
شدید	۲۵۸
متوسط	۱۶۷۶
خفیف	۱۶۵۵
نامشخص	۳۷۱

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

مقدمه

بیان مساله

اهمیت موضوع

اهداف تحقیق

سوالات تحقیق

تعریف مفاهیم
کلیدی

هدف تحقیق

هدف کلی تحقیق:

تبیین مقایسه‌ای تاب‌آوری والدین دارای کودکان کم‌توان ذهنی است.

سوالات تحقیق

❖ تفاوت بین میانگین سطح تاب آوری والدین دارای کودک کم توان ذهنی در مناطق ۵ و ۸ و ۱۱ تهران چقدر است؟

❖ تفاوت بین میانگین سطح تاب آوری والدین دارای کودک کم توان ذهنی در مقیاس ارتباط خانوادگی و حل مساله، بهره‌مندی از منابع اقتصادی و اجتماعی، حفظ یک چشم‌انداز مثبت (مثبت‌نگری نسبت به بروز حوادث)، پیوند خانوادگی (تماس خانواده)، معنویت، توانایی ایجاد معنا برای سختی و دشواری در سه منطقه تهران چقدر می‌باشد؟

رابطه وجود دارد؟

پیوند خانوادگی

❖ آیا بین سطح تحصیلات والدین و خرده مقیاس

رابطه وجود دارد؟

ارتباط خانوادگی و حل مساله

❖ آیا بین سطح تحصیلات والدین و خرده مقیاس

رابطه وجود دارد؟

توانایی ایجاد معنا برای سختی و دشواری

❖ آیا بین سطح تحصیلات والدین و خرده مقیاس

رابطه وجود دارد؟

حفظ یک چشم‌انداز مثبت

❖ آیا بین سطح تحصیلات والدین و خرده مقیاس

رابطه وجود دارد؟

معنویت خانواده

❖ آیا بین وضعیت اقتصادی و خرده مقیاس

رابطه وجود دارد؟

بهره‌مندی از منابع اقتصادی و اجتماعی

❖ آیا بین وضعیت اقتصادی و خرده مقیاس

رابطه وجود دارد؟

پیوند خانوادگی

❖ آیا بین تعداد فرزند کم توان ذهنی و خرده مقیاس

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای تاب‌آوری والدین کودکان کم‌توان ذهنی ساکن در مناطق ۵، ۸ و ۱۱ شهر تهران

مقدمه

بیان مساله

اهمیت موضوع

اهداف تحقیق

سوالات تحقیق

تعریف مفاهیم کلیدی

تعریف مفاهیم کلیدی

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

مقدمه

بیان مساله

اهمیت موضوع

اهداف تحقیق

سوالات تحقیق

تعریف مفاهیم
کلیدی

➤ واژه تاب‌آوری از کلمه لاتین (**Resilio**) به معنای برگشت به عقب.
➤ توانایی افراد برای بازیابی خویش در هنگام بروز مشکلات و مدارا با سطح بالایی از تغییرات مداوم در موقعیت‌های استرس‌زا.
➤ ازگشت به حالت اولیه، فائق آمدن بر سختی‌ها، تغییر مسیر و وارد شدن به یک مسیر جدید تعریف می‌شود. (سیبرت، ترجمه صارمی و میرسلیمانی، ۱۳۹۴: ۱۰)

تاب‌آوری

➤ **Intellectual disability**، اختلال فرآیند رشدی است که به‌صورت نارسایی در کارکرد هوشی و رفتار سازشی در زمینه‌های مفهومی، اجتماعی و عملی تعریف می‌شود. (نعمتی، ۱۳۹۵)

کم‌توانی
ذهنی

➤ محرومیت‌هایی که فرد در نتیجه‌ی نقص (اختلال) و ناتوانی تجربه می‌کند، به عبارت دیگر هرگونه فقدان یا کاهش فرصت برای مشارکت در زندگی اجتماعی در سطحی برابر با دیگران معلولیت نامیده می‌شود. (کریمی درمنی ۱۳۹۰: ۵۱)

معلولیت

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

تاریخچه موضوع

پیشینه تحقیق

مبانی نظری

چارچوب نظری

مدل نظری

فرضیات تحقیق

مروری بر ادبیات و پیشینه تحقیق

تاریخچه موضوع

□ واژه‌ی تاب‌آوری اغلب به مفهوم "بازگشت به گذشته" به کار می‌رود که از ریشه‌ی **resilio** گرفته شده است این کلمه را نخستین بار هولینگ در سال ۱۹۷۳ در مطالعات اکولوژیکی به کار گرفت. (داداش‌پور، ۱۳۹۴)

□ دانشمندانی که در مطالعه تاب‌آوری در رشد انسان پیشرو بودند، عمیقاً تحت تاثیر جنگ جهانی دوم و مصائب کودکانی که در معرض بمب، مرگ، گرسنگی، نسل‌کشی و ... بودند؛ قرار گرفتند. (مستن، الهیاری و بخشی‌نیا، ۱۳۹۷: ۲۳)

□ چهار موج اصلی علم تاب‌آوری وجود دارد:

✓ اولین موج توصیفی بود، دانشمندان تلاش کردند تا عوامل پیش‌بینی کننده‌ی تاب‌آوری را شناسایی نمایند.

✓ موج دوم توجه خود را به فرایندهای تاب‌آوری تغییر دادند.

✓ موج سوم بر ارتقاء تاب‌آوری از طریق مداخلات تمرکز شد و به طور همزمان نیز نظریه‌هایی از دو موج اول مورد آزمایش قرار گرفتند.

✓ موج چهارم در اثر پیشرفت‌هایی در فناوری و دانش علم ژنتیک، آمار، عصب‌شناسی ایجاد شد که وجه مشخصه آن رویکردهای پویا و سیستم‌گرا می‌باشند (مستن، الهیاری و بخشی‌نیا، ۱۳۹۷: ۲۶)

□ بسیاری از تفاوت‌های موجود در تعاریف تاب‌آوری ناشی از روش‌های گوناگون و تفاوت‌های بنیادی موجود در رویکردها و دیدگاه‌های مطرح در این حوزه است. تاب‌آوری در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، زیرساختی (کالبدی)، نهادی و اکولوژیکی تعریف می‌شود. (داداش‌پور، ۱۳۹۴)

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

تاریخچه موضوع

پیشینه تحقیق

مبانی نظری

چارچوب نظری

مدل نظری

فرضیات تحقیق

داخلی

موضوع پایان نامه :
تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

تاریخچه موضوع

پیشینه تحقیق

مبانی نظری

چارچوب نظری

مدل نظری

فرضیات تحقیق

ردیف	نویسنده	سال	عنوان	نتیجه
۱	زارعان	۱۳۹۷	مقایسه تاب‌آوری در والدین کودکان عادی و مبتلا به اوتیسم و بررسی اثربخشی آموزش فرزندپروری در بهبود تاب‌آوری	بین دو گروه در مولفه منابع مذهبی و اجتماعی تفاوت معنا دار هست. همچنین آموزش مهارت فرزندپروری نمرت مولفه ارتباط و حل مساله، منابع مذهبی اجتماعی و پذیرش مشکل را افزایش داد.
۲	مشعل پور	۱۳۹۷	اثربخشی هوش معنوی بر تاب‌آوری مادران کودکان دارای اختلال کم‌توجهی / بیش‌فعالی	آموزش هوش معنوی موجب افزایش نمره مقیاس تاب‌آوری مادران می‌شود.
۳	فلامرزی	۱۳۹۶	مقایسه تاب‌آوری در خانواده‌های کودکان استثنایی (نابینا و ناشنوا)	تفاوت معناداری میان تاب‌آوری والدین این دو گروه وجود ندارد
۴	نعمتی	۱۳۹۵	دلبستگی به خدا و تاب‌آوری در مادران دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی و عادی	بین دو گروه در دلبستگی به خدا تفاوت معنا دار وجود دارد و دلبستگی به خدا می‌تواند بر میزان تاب‌آوری افراد در مواجهه با چالش‌های زندگی اثر بگذارد.
۵	حسن زاده	۱۳۹۵	ارتباط تاب‌آوری با بار مراقبتی والدین دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی	بین تاب‌آوری و بار مراقبتی ارتباط معنا دار وجود دارد. با یک درجه کاهش تاب‌آوری ۰/۳ نمره افزایش بار مراقبتی وجود دارد. همچنین با افزایش سطح درآمد و رفاه اقتصادی، بارمراقبتی کاهش و تاب‌آوری افزایش می‌یابد.

مبانی نظری (خانواده)

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

تاریخچه موضوع

پیشینه تحقیق

مبانی نظری

چارچوب نظری

مدل نظری

فرضیات تحقیق

رویکرد ارتباطی خانواده

- بر این اصل استوار است که به اعضای خانواده باید شیوه‌ی صحیح ارتباط را آموزش داد.
- رنه کونینگ از جامعه‌شناسان خانواده، مهمترین خصلت خانواده را رویارویی روابط و صمیمیت می‌داند و خانواده را گروهی با احساسات شدید که با یکدیگر در ارتباطند، تعریف می‌کند.
- کونینگ جامعه و خانواده را در تقابل یکدیگر می‌داند. اختلالات در روابط درونی خانواده و نابرابری‌ها (نابسامانی‌ها) ارتباطی با جامعه ندارند.
- کارکرد اختصاصی خانواده با توجه به صمیمیت و علائق اعضا، ساختن شخصیت فرهنگی و اجتماعی کودکان است.
- عامل مهم دیگری که بر سلامت خانواده اثر می‌گذارد، ارتباط با خویشان است. این ارتباطات موجب تعادل و پایداری خانواده و تقویت سلامت آن می‌شود. سرمایه اجتماعی می‌تواند به حل مشکلات خانواده کمک می‌کند.
- بر اساس نظریه خانواده درمانی براون؛ عملکرد ضعیف والدین در ارتباط با یکدیگر روی رفتار کودک تاثیر می‌گذارد و ممکن است به صورت نشانه‌های نارسایی توجه بروز کند و موجب تنش زیاد و توانایی سازگاری کمتری در والدین گردد.

مبانی نظری (خانواده)

نظریه عمومی سیستم ها و نظریه کنش متقابل نمادین

- این نظریه توسط برتalanفی مطرح شده و بر روابط بین اجزا تاکید دارد. خانواده از اعضای تشکیل شده که هر کدام تحت تاثیر سایر اعضا قرار دارند.
- طبق این نظریه اجزای سازنده هر نظامی (خانواده) کمتر از روابط متقابلی است که میان آنهاست و بنابراین در مورد خانواده ای که دچار ناراحتی است مداخله در سطح خانوادگی باعث شناخت حوزه های مسئله می شود.
- از مفاهیم کلیدی نظریه کنش، نقش ها هستند. طبق این نظریه اعضای خانواده نقش هایی دارند و با یکدیگر در کنش متقابل هستند رفتارهایی هماهنگ را نشان می دهند و در وابستگی متقابل باهم شریک اند.
- توجه نظریه کنش بر عناصر سازنده آن و فرایندهای موجود در خانواده و نیز بین خانواده و محیطشان است.
- اعضای نظام خانواده درجاتی از وابستگی عاطفی و ابزاری را دارند که آنها را به یکدیگر پیوند می دهد و وقوع تغییر در یک عضو بر دیگر اعضا تاثیر گذار می باشد.

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

تاریخچه موضوع

پیشینه تحقیق

مبانی نظری

چارچوب نظری

مدل نظری

فرضیات تحقیق

مبانی نظری (تاب آوری)

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

تاریخچه موضوع

پیشینه تحقیق

مبانی نظری

چارچوب نظری

مدل نظری

فرضیات تحقیق

نظریه عمومی سیستم بوم شناختی - اجتماعی

- افراد با توجه به بافت ارتباطی خود مانند خانواده، وستان و همسایه ها و سایر ابعاد بزرگتر جامعه تعریف می شوند. تاب آوری یک واکنش مربوط به شبکه ارتباطی تاثیرگذار است که این شبکه دنیای درونی افراد خانواده و دوستان و همسایگان را شامل می شود که حتی عواملی چون سیاست های علمی، جرایم اقتصادی بزرگ و تروریسم در آن نقش دارند.
- میشل آنگار تاب آوری را تحت تاثیر الگوهای فرهنگی و بافتی جامعه می داند و ابعاد آن را شامل دسترسی به منابع، ارتباط بین فردی، احساس عویت، تبعیت فرهنگی، عدالت اجتماعی، احساس کنترل و قدرت همبستگی بیان می کند.
- طبق دیدگاه توانمند سازی سیمون می گوید با کاهش تاثیر موانع فردی و اجتماعی و همچنین افزایش ظرفیت و توانایی افراد به منظور در دست گرفتن قدرت و انتقال آن از گروهها به افراد؛ توانایی تصمیم گیری و اقدام امور زندگی را خود بدست بگیرند.
- این نظریه مشابه نظریه روان شناسی انسان گرا یا تحول مثبت فرد است و بر رشد و توانمندی استعدادهای طبیعی افراد برای ایجاد سازگاری با مسائل و مشکلات و تعامل مثبت با دنیای بیرون تاکید دارد.

چارچوب نظری

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

تاریخچه موضوع

پیشینه تحقیق

مبانی نظری

چارچوب نظری

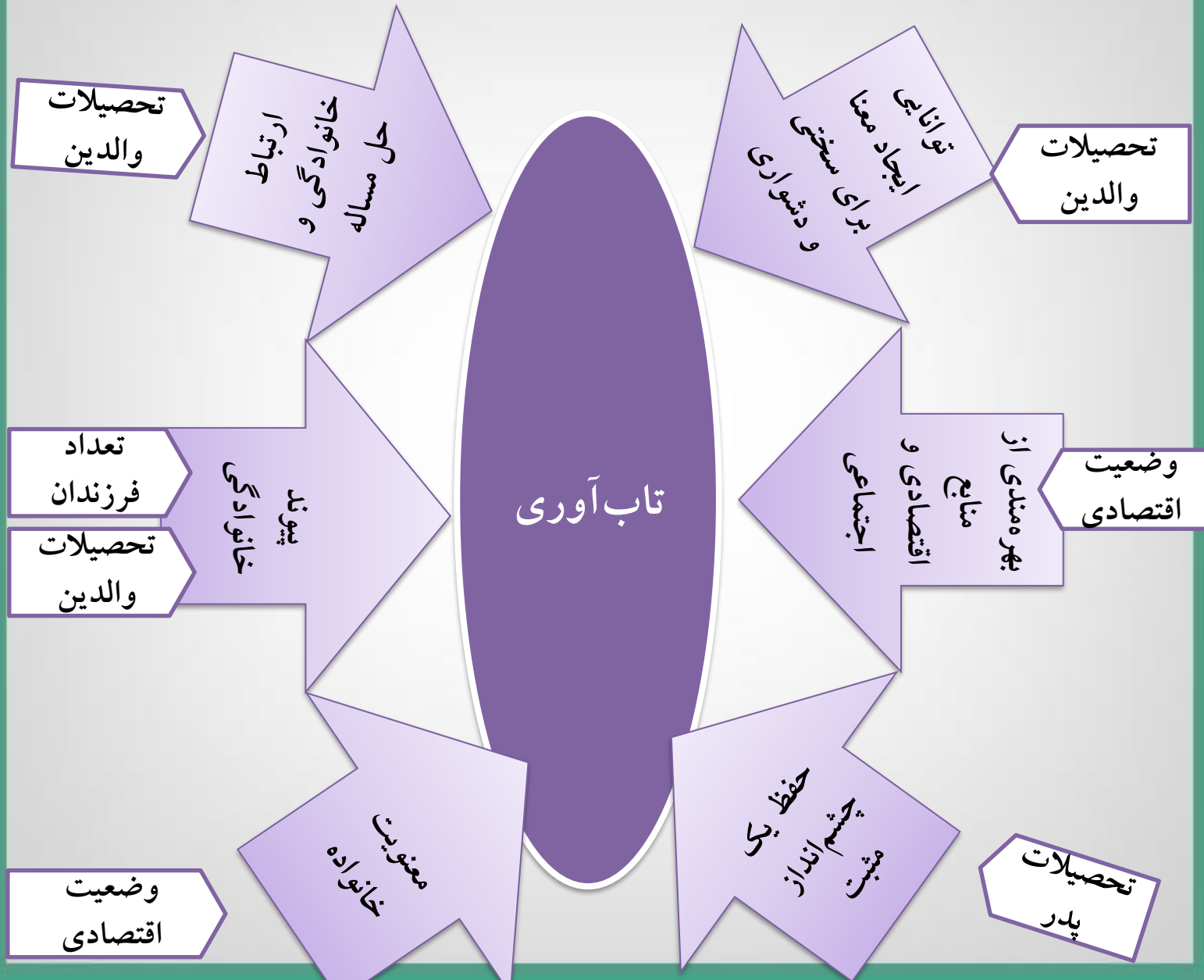
مدل نظری

فرضیات تحقیق

ردیف	خرده مقیاس (فرضیات تحقیق)	نظریات
۱	ارتباط خانوادگی و حل مسئله	نظریه بوم شناختی برونفن برنر: تاثیر متقابل بین کودک کم توان ذهنی با خانواده را بیان می کند. پارسونز: اجتماعی کردن و شکوفایی استعدادها تنها در روابط صمیمی بین اعضای خانواده ممکن است. ناید هارت: به کارکردهای محافظت روانی توسط اعضای خانواده و از میان بردن تنش ها اشاره دارد.
۲	بهره مندی از منابع اقتصادی و اجتماعی	نظریه شبکه خانواده: تاثیر زیادی بر سلامت خانواده دارد. حضور بالقوه ی شبکه خویشاوندی دارای اهمیت است. رویکرد بوم شناختی: افراد و تاب آوری آنان را درارتباط با بافت ارتباطی محیط خانواده و دوستان و همسایگان می بیند.
۳	توانایی ایجاد معنا برای سختی	تئوری خودکارآمدی بندورا: عامل اثرگذار مهم بر توانایی افراد جهت پیش بینی راه حل موثر و استراتژی مقابله با تغییرهای زندگی است. اشاره به باورهای افراد در مورد کفایتشان دارد. اینکه آیا می توانند بر موقعیتی تسلط یابند و نتایج مثبت تولید کنند یا خیر.

مدل نظری

موضوع پایان نامه :
تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

تاریخچه موضوع

پیشینه تحقیق

مبانی نظری

چارچوب نظری

مدل نظری

فرضیات تحقیق

فرضیات تحقیق

(۱) بین میانگین سطح تاب‌آوری والدین دارای کودک کم‌توان ذهنی در سه منطقه تهران تفاوت وجود دارد.
(۲) بین میانگین سطح تاب‌آوری والدین دارای کودک کم‌توان ذهنی در مقیاس ارتباط خانوادگی و حل مساله، بهره-مندی از منابع اقتصادی و اجتماعی، حفظ یک چشم‌انداز مثبت (مثبت‌نگری نسبت به بروز حوادث)، پیوند خانوادگی (تماس خانواده)، معنویت، توانایی ایجاد معنا برای سختی و دشواری در سه منطقه تهران تفاوت وجود دارد.

رابطه وجود دارد.

پیوند خانوادگی

(۳) بین سطح تحصیلات والدین و خرده مقیاس

رابطه وجود دارد.

ارتباطات خانوادگی و توانایی
حل مساله در خانواده

(۴) بین سطح تحصیلات والدین و خرده مقیاس

رابطه وجود دارد.

توانایی ایجاد معنا برای
سختی و دشواری

(۵) بین سطح تحصیلات والدین و خرده مقیاس

رابطه وجود دارد.

حفظ یک چشم‌انداز مثبت

(۶) بین سطح تحصیلات والدین و خرده مقیاس

رابطه وجود دارد.

معنویت خانواده

(۷) بین وضعیت اقتصادی و خرده مقیاس

رابطه وجود دارد.

بهره‌مندی از منابع اقتصادی
و اجتماعی

(۸) بین وضعیت اقتصادی و خرده مقیاس

رابطه وجود دارد.

پیوند خانوادگی

(۹) بین تعداد فرزند کم‌توان ذهنی و خرده مقیاس

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

تاریخچه موضوع

پیشینه تحقیق

مبانی نظری

چارچوب نظری

مدل نظری

فرضیات تحقیق

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

روش تحقیق

ابزار گردآوری
داده‌ها

روایی و پایایی

روش تجزیه
تحلیل داده‌ها

روش تحقیق

روش تحقیق

این تحقیق از نوع تحقیقات کمی است که با روش پیمایشی- توصیفی به تبیین مقایسه‌ای تاب‌آوری والدین دارای کودکان کم‌توان ذهنی که در منطقه ۵، ۸ و ۱۱ تهران هستند؛ می‌پردازد. این تحقیق در دسته‌ی تحقیقات کاربردی گنجانده می‌شود.

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

جامعه آماری

• جامعه‌ی مورد مطالعه در این تحقیق؛ والدین دارای حداقل یک کودک کم‌توان ذهنی تا ۱۸ سال که در مناطق ۵، ۸ و ۱۱ تهران سکونت دارند؛ می‌باشند.

روش نمونه گیری

• با توجه به اینکه این گروه نمونه در مراکز توانبخشی، موسسات خاص و مدارس استثنایی مشغول به فعالیت هستند لذا محقق با همکاری تعدادی از موسسات و انجمن‌های معلولین ذهنی در شهر تهران اقدام به تکمیل پرسشنامه نموده و نمونه‌ی مورد بررسی به صورت غیر تصادفی- در دسترس در پاییز و زمستان ۱۳۹۷ انتخاب شدند.

حجم نمونه

• در روش نمونه‌گیری غیر تصادفی- در دسترس به دلیل آنکه امکان تهیه چارچوب نمونه‌گیری وجود ندارد محقق از این روش بهره می‌گیرد. در این تحقیق نیز با توجه به آنکه لیست یا منبع آماری موثقی در رابطه با تعداد والدینی که کودک کم‌توان ذهنی دارند در مناطق ۵، ۸ و ۱۱ تهران به تفکیک وجود ندارد؛ لذا با مراجعه به بهزیستی استان تهران، شهرداری و سراهای محله در این سه منطقه، آموزش پرورش این مناطق، موسسات خصوصی (توانبخشی) که به این کودکان خدمات درمانی ارائه می‌دهند؛ به صورت نمونه در دسترس و با توافق والدین و کسب اجازه از این مراکز اقدام به تامین گروه نمونه شد. لذا حجم نمونه مورد بررسی برابر با ۲۲۰ نفر است.

روش تحقیق

ابزار گردآوری
داده‌ها

روایی و پایایی

روش تجزیه
تحلیل داده‌ها

ابزار گردآوری داده ها

مقیاس اندازه گیری تاب آوری خانواده است که به وسیله ی سیکسبی (۲۰۰۵) بر اساس نظریه سیستمی تاب آوری خانواده والش (۲۰۰۳) ساخته شده است.

این ابزار یک مقیاس ۵ درجه ای لیکرتی محسوب می شود که شامل درجات ۱: کاملاً مخالفم تا ۵: کاملاً موافقم می شود. مشتمل بر ۶۶ آیتم می باشد که به بررسی، میزان تاب آوری خانواده در ۶ حوزه می پردازد، شامل:

- ارتباط خانوادگی و حل مسئله (شامل ۳۱ سوال) (family communication and problem solving)
- بهره مندی از منابع اقتصادی / اجتماعی (شامل ۱۲ سوال) (utilizing social and economic resources)
- حفظ یک چشم انداز مثبت (شامل ۶ سوال) (maintaining a positive outlook)
- پیوند خانوادگی (شامل ۸ سوال) (family connectedness)
- معنویت خانواده (شامل ۴ سوال) (family spirituality)
- توانایی ایجاد معنا برای سختی و دشواری (شامل ۵ سوال) (ability to make meaning of adversity).

بخش اول پرسشنامه شامل اطلاعات دموگرافیک است از قبیل: جنسیت والد، نسبت والد، تحصیلات پدر و مادر، شغل پدر و مادر، تعداد فرزند کم توان ذهنی، جنسیت فرزند کم توان ذهنی، وضعیت تاهل، وضعیت مسکن، وضعیت اقتصادی و منطقه محل سکونت.

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه ای
تاب آوری والدین
کودکان کم توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

روش تحقیق

ابزار گردآوری
داده ها

روایی و پایایی

روش تجزیه
تحلیل داده ها

روایی و پایایی

سیکسبی (۲۰۰۵) پایایی ابزار را با روش آلفای کرونباخ $0/96$ و روایی آن را با استفاده از روایی سازه، روایی همزمان آن را با ابزار سنجش خانواده (FAD) **Family assessment device** و شاخص معنای شخصی (PMI) **personal meaning index** مطلوب گزارش کرده است.

فرهوش و همکاران در تحقیق خود؛ ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ را برابر $0/90$ بدست آوردند. همچنین آلفای کرونباخ در تحقیق زهراکار و همکاران برابر $0/93$ است که ضرایب خرده مقیاس ها نیز بین $0/75$ تا $0/95$ بدست آمده که نشان دهنده ی آن است که این ابزار مناسب و قابل اعتماد برای اندازه گیری تاب آوری خانواده است. حسین چاری و همکاران در تحقیق خود میزان آلفای کرونباخ این پرسشنامه را $0/93$ اعلام کردند و برای ابعاد آن بین $0/76$ تا $0/93$.

بدین ترتیب با توجه به مقدار آلفای کرونباخ محاسبه شده در سه تحقیق که به بررسی سنجش پرسشنامه تاب آوری خانواده سیکسبی در ایران پرداخته اند؛ این ابزار برای استفاده در تحقیق مذکور مناسب می باشد.

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

روش تحقیق

ابزار گردآوری داده ها

روایی و پایایی

روش تجزیه تحلیل داده ها

روش تجزیه و تحلیل داده ها

در تحقیق حاضر با استفاده از نرم افزار آماری تحلیل داده Spss-19؛ ابتدا سوالات پرسشنامه و پاسخ-ها که به صورت قراردادی با طیف لیکرت و از ۱ تا ۵ شماره گذاری شده اند؛ به ترتیب در نرم افزار وارد و پس از کدگذاری اقدام به تحلیل و آنالیز داده ها به شکل امار توصیفی و استنباطی می شود. از آمار توصیفی، عمدتاً مفاهیمی از قبیل جدول توزیع فراوانی و نسبت های توزیع، نمایش هندسی و نظایر آن تشکیل می شود که ویژگی های موضوع مورد مطالعه را به زبان آماری تصویرسازی و توصیف می کند. برای آمار استنباطی در صورتی که داده ها دارای توزیع نرمال باشند از آزمون های پارامتریک مانند آزمون T و یا تحلیل واریانس مستقل و اگر غیرنرمال باشند از آزمون های ناپارامتریک مانند آزمون کروسکال والیس و میانه یا یومن ویتنی یا کلموگروف اسمیرنف استفاده می شود.

متغیرهای مفهومی تحقیق	مقدار Z	سطح معناداری
ارتباط و حل مساله	۱.۰۱۶	۰.۲۵۳
بهره مندی از منابع اقتصادی - اجتماعی	۰.۸۵۸	۰.۴۵۴
حفظ چشم انداز مثبت	۱.۶۶۸	۰.۰۰۸
پیوند خانوادگی	۱.۳۷۲	۰.۰۴۶
معنویت خانواده	۱.۸۲۵	۰.۰۰۳
توانایی ایجاد معنا برای سختی و دشواری	۱.۶۴۷	۰.۰۰۹

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه ای

تاب آوری والدین

کودکان کم توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

روش تحقیق

ابزار گردآوری
داده ها

روایی و پایایی

روش تجزیه
تحلیل داده ها

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

تجزیه و تحلیل
نتایج تحقیق

نتایج توصیفی

نتایج تحلیلی

تجزیه و تحلیل داده‌ها

نتایج توصیفی

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

تجزیه و تحلیل
نتایج تحقیق

نتایج توصیفی

نتایج تحلیلی

توزیع فراوانی و فراوانی نسبی پاسخگویان بر حسب جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۱۸۴	۸۳.۶
مرد	۳۶	۱۶.۴
بی پاسخ	۰	۰
جمع کل	۲۲۰	۱۰۰

توزیع فراوانی و فراوانی نسبی پاسخگویان بر حسب نسبت

نسبت	فراوانی	درصد
پدر	۳۲	۱۴.۵
مادر	۱۸۲	۸۲.۷
سایر بستگان	۵	۲.۳
بی پاسخ	۱	۰.۵
جمع کل	۲۲۰	۱۰۰

نتایج توصیفی

موضوع پایان نامه :
تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

تجزیه و تحلیل
نتایج تحقیق

نتایج توصیفی

نتایج تحلیلی

توزیع فراوانی و فراوانی نسبی پاسخگویان بر حسب سطح تحصیلات پدر

تحصیلات پدر	فراوانی	درصد
سیکل	۶۰	۲۷.۳
دیپلم	۸۸	۴۰
فوق دیپلم	۲۲	۱۰
لیسانس	۲۷	۱۲.۳
فوق لیسانس	۱۲	۵.۵
دکترا	۲	۰.۹
بی پاسخ	۹	۴.۱
جمع کل	۲۲۰	۱۰۰

توزیع فراوانی و فراوانی نسبی پاسخگویان بر حسب سطح تحصیلات مادر

تحصیلات مادر	فراوانی	درصد
سیکل	۴۵	۲۰.۵
دیپلم	۱۲۲	۵۵.۵
فوق دیپلم	۱۸	۸.۲
لیسانس	۳۱	۱۴.۱
فوق لیسانس	۲	۰.۹
دکترا	۰	۰
بی پاسخ	۲	۰.۹
جمع کل	۲۲۰	۱۰۰

نتایج توصیفی

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

تجزیه و تحلیل
نتایج تحقیق

نتایج توصیفی

نتایج تحلیلی

توزیع فراوانی و فراوانی نسبی پاسخگویان بر حسب تعداد فرزند کم‌توان ذهنی

تعداد فرزند کم‌توان ذهنی	فراوانی	درصد
یک فرزند	۲۰۵	۹۳.۲
دو فرزند	۱۲	۵.۵
بیشتر از دو فرزند	۳	۱.۴
بی پاسخ	۰	۰
جمع کل	۲۲۰	۱۰۰

توزیع فراوانی و فراوانی نسبی پاسخگویان بر حسب جنسیت فرزند کم‌توان ذهنی

جنسیت فرزند کم‌توان ذهنی	فراوانی	درصد
دختر	۱۰۲	۴۶.۴
پسر	۱۱۱	۵۰.۵
هر دو جنسیت	۷	۳.۲
بی پاسخ	۰	۰
جمع کل	۲۲۰	۱۰۰

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

تجزیه و تحلیل
نتایج تحقیق

نتایج توصیفی

نتایج تحلیلی

بین میانگین نمره تاب‌آوری کل در سه منطقه شهر تهران تفاوت معنادار وجود دارد.
 H_0 : بین میانگین نمره تاب‌آوری کل در سه منطقه شهر تهران تفاوت معنادار وجود ندارد.
 H_1 : بین میانگین نمره تاب‌آوری کل در سه منطقه شهر تهران تفاوت معنادار وجود دارد.

جدول ۱۳-۴: نتیجه آزمون کروسکال والیس

آزمون کروسکال والیس		
	مقدار	سطح معناداری
مقدار کای اسکوئر

مقدار آزمون برابر است با و سطح معناداری که بزرگتر از 0.05 است،
لذا بیانگر این است که فرضیه پژوهشگر (H_1) رد و فرضیه آماری (H_0) تایید می‌شود به عبارت دیگر؛
بین نمره کل تاب‌آوری در سه منطقه تهران تفاوت معناداری وجود ندارد.

نتایج تحلیلی

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

تجزیه و تحلیل
نتایج تحقیق

نتایج توصیفی

نتایج تحلیلی

بین وضعیت اقتصادی و معنویت رابطه وجود دارد.
 H_0 : بین وضعیت اقتصادی و معنویت رابطه وجود ندارد.
 H_1 : بین وضعیت اقتصادی و معنویت رابطه وجود دارد.

جدول ۱۳-۴: نتیجه آزمون کای اسکوئر

آزمون کای اسکوئر		
	مقدار	سطح معناداری
مقدار کای اسکوئر	۰.۶	۰.۰۰۰

مقدار آزمون برابر است با ۰.۶ و سطح معناداری ۰.۰۰۰ که کوچکتر از ۰.۰۵ است، لذا بیانگر این است که فرضیه پژوهشگر (H_0) رد و فرضیه آماری (H_1) تایید می‌شود به عبارت دیگر؛ بین وضعیت اقتصادی و معنویت رابطه وجود دارد.

گزارش آزمون فرضیات

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

گزارش توصیفی

گزارش آزمون
فرضیات

بحث و نتیجه
گیری پیرامون
یافته‌ها

پیشنهادات

محدودیت‌ها،
مزیت‌ها

رابطه معنادار			تفاوت معنادار		
وجود ندارد	وجود دارد	متغیرها و شاخص‌ها	وجود ندارد	وجود دارد	متغیرها و شاخص‌ها
	✓	(۱) سطح تحصیلات پدر و خرده‌مقیاس پیوند خانوادگی	✓		(۱) میانگین تاب‌آوری کل در سه منطقه
	✓	(۲) سطح تحصیلات مادر و خرده‌مقیاس توانایی ایجاد معنا برای سختی و دشواری	✓		(۲) میانگین تاب‌آوری کل در خرده‌مقیاس ارتباط و حل مساله
	✓	(۳) وضعیت اقتصادی و خرده‌مقیاس معنویت	✓		(۳) میانگین تاب‌آوری کل در خرده‌مقیاس بهره‌مندی از منابع اجتماعی و اقتصادی
	✓	(۴) تعداد فرزندان کم‌توان ذهنی و خرده‌مقیاس پیوند خانوادگی	✓		(۴) میانگین تاب‌آوری کل در خرده‌مقیاس حفظ چشم-انداز مثبت
	✓	(۵) سطح تحصیلات پدر و خرده‌مقیاس ارتباط و حل مساله	✓		(۵) میانگین تاب‌آوری کل در خرده‌مقیاس پیوند خانوادگی
✓		(۶) سطح تحصیلات مادر و خرده‌مقیاس ارتباط	✓		(۶) میانگین تاب‌آوری کل در خرده‌مقیاس معنویت
✓		(۷) سطح تحصیلات مادر و حل مساله و چشم‌انداز مثبت	✓		(۷) میانگین تاب‌آوری کل در خرده‌مقیاس توانایی ایجاد معنا برای سختی
✓		(۸) تحصیلات پدر و خرده‌مقیاس حفظ چشم‌انداز مثبت			

نتیجه گیری و پیشنهادات

موضوع پایان نامه :
تبیین مقایسه‌ای
تاب‌آوری والدین
کودکان کم‌توان
ذهنی ساکن در
مناطق ۵، ۸ و ۱۱
شهر تهران

گزارش توصیفی

گزارش آزمون
فرضیات

بحث و نتیجه
گیری پیرامون
یافته‌ها

پیشنهادات

محدودیت‌ها،
مزیت‌ها

بحث و نتیجه گیری پیرامون یافته ها

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

گزارش توصیفی

گزارش آزمون
فرضیات

بحث و نتیجه
گیری پیرامون
یافته ها

پیشنهادات

محدودیت ها،
مزیت ها

این پژوهش با هدف بررسی و سنجش تاثیر متغیرهای جنسیت، نسبت، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، شغل پدر، شغل مادر و ... در سه منطقه شهر تهران انجام گرفت. تولد هر کودک معلول خانواده را از هر جهت تحت فشار قرار می‌دهد و بر تحمل و سازگاری آن‌ها موثر است.

نتیجه‌ای که از این تحقیق پیرامون تاب‌آوری خانواده صورت گرفت، مبنی بر وجود رابطه معنادار بین متغیر تحصیلات پدر با پیوند خانوادگی و ارتباط و حل مساله، متغیر تحصیلات مادر با توانایی ایجاد معنا در برابر سختی و دشواری است، متغیر وضعیت اقتصادی با معنویت و تعداد فرزندان معلول در خانواده با پیوند خانوادگی دارای رابطه معنادار بودند. همچنین تفاوت معناداری بین میانگین تاب‌آوری کل در سه منطقه تهران بدست نیامد.

آنچه که از نتایج بدست آمده تاثیر و سهم بیشتر خانواده و اعضا را در میزان تاب‌آوری نسبت به فاکتورهای محیطی و اجتماعی روشن می‌سازد.

دورکیم در نظریه کارکردی خود برای خانواده کارکردهای اساسی را مدنظر قرار می‌دهد. هر اندازه خانواده دارای کارکرد نهادی بیشتری باشد ثبات آن نیز افزایش می‌یابد.

✓ کارکرد حمایت اقتصادی و روانی خانواده از اعضا و یکدیگر منجر به بروز تعاملات بین فردی می‌شود و حس جامعه‌پذیری را در افراد خانواده تقویت نموده.

✓ فراهم کردن پایگاه اجتماعی توسط خانواده که علل و عوامل مختلفی در آن دخیل هستند مانند میزان تحصیلات عالی، امکانات مرتبط با طبقه و مکان امن؛ می‌تواند بر میزان تاب‌آوری در خرده مقیاس پیوند خانوادگی ارتباط و حل مساله و معنویت اثر گذار باشد.

بر اساس یافته ها

از این تحقیق چنین استنباط می شود که باید

(۱) از این خانواده‌ها حمایت اجتماعی همه جانبه داشته باشیم . منظور از حمایت‌های اجتماعی ادامه خدمات و امکانات توانبخشی و آموزشی از طرف ارگان‌های اجتماعی می‌باشد. هنگامی که این نوع حمایت‌ها در جامعه وجود داشته باشد، از یک طرف موجب رشد کودک معلول در جنبه‌های مختلف شده و از طرف دیگر به دلیل کم شدن وابستگی کودک معلول به خانواده، میزان استرس خانواده کمتر می‌شود که این امر خود موجب سازگاری بیشتر در آنان می‌شود. یکی از دلایل مشکل سازگاری والدین در جامعه، ناکافی بودن این نوع حمایت از طرف آن جامعه می باشد.

(۲) می توان با آموزش این مهارت‌ها به افراد، سطح سلامت روانی و هیجانی آنان را افزایش داد و از این رو احساس رضایت‌مندی از زندگی را افزایش داد.

آتی

(۱) متغیرهای موثر دیگری که می‌تواند بر ابعاد تاب‌آوری اثرگذار باشد در تحقیقات آتی مورد بررسی قرار گیرند.

(۲) تاثیر برنامه‌های مداخله‌ای بر میزان تاب‌آوری می‌تواند در فهم علل کاهش و یا افزایش تاب‌آوری خانواده کمک کننده باشند.

(۳) همچنین پیشنهاد می‌شود به منظور افزایش تاب‌آوری در تمامی ابعاد آن، کارگاه‌های کاربردی توسط روانشناسان برگزار گردد و شیوه‌ها و اصول سازگاری را آموزش و در جهت بالا بردن سازگاری در آنها اقدام صورت پذیرد.

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

گزارش توصیفی

گزارش آزمون
فرضیات

بحث و نتیجه
گیری پیرامون
یافته ها

پیشنهادات

محدودیت ها،
مزیت ها

محدودیت ها و مزیت ها

موضوع پایان نامه :

تبیین مقایسه‌ای

تاب‌آوری والدین

کودکان کم‌توان

ذهنی ساکن در

مناطق ۵، ۸ و ۱۱

شهر تهران

گزارش توصیفی

گزارش آزمون
فرضیات

بحث و نتیجه
گیری پیرامون
یافته ها

پیشنهادات

محدودیت ها،
مزیت ها

- به دلیل محدودیت زمانی و محدودیت در دسترسی به آزمودنی‌ها (مراکز توانبخشی و مدارس استثنایی) از روش نمونه‌گیری غیرتصادفی در دسترس استفاده شد.
- تعداد سوالات پرسشنامه زیاد است و موجب خستگی افراد در تکمیل آن می‌شد.
- برخی سوالات پرسشنامه برای افراد گنگ و نامفهوم بودند.
- عدم کنترل همه‌ی متغیرهای مداخله‌گر که اندازه‌گیری آن‌ها در پرسشنامه ممکن نبود.
- عدم همکاری برخی از موسسات و مراکز دولتی در تکمیل پرسشنامه.

مزیت ها:

- در این تحقیق از پرسشنامه استاندارد شده استفاده شده است.
- سعی بر آن شد تعداد گروه نمونه بالایی از خانواده‌ها در سه منطقه متفاوت تهران مورد آزمایش قرار بگیرند.

با سپاس و قدردانی از

استادان محترم و گرامی جناب آقای دکتر و آقای دکتر.....،
چرا که بدون راهنمایی و مشاوره های ایشان تامین این پایان نامه
بسیار مشکل می نمود.

داور محترم جناب آقای دکتر
سرکار خانم دکتر مدیر گروه محترم.

کلیه عزیزان، مراکز، موسسات و سازمانهایی که در این امر مشارکت نمودند